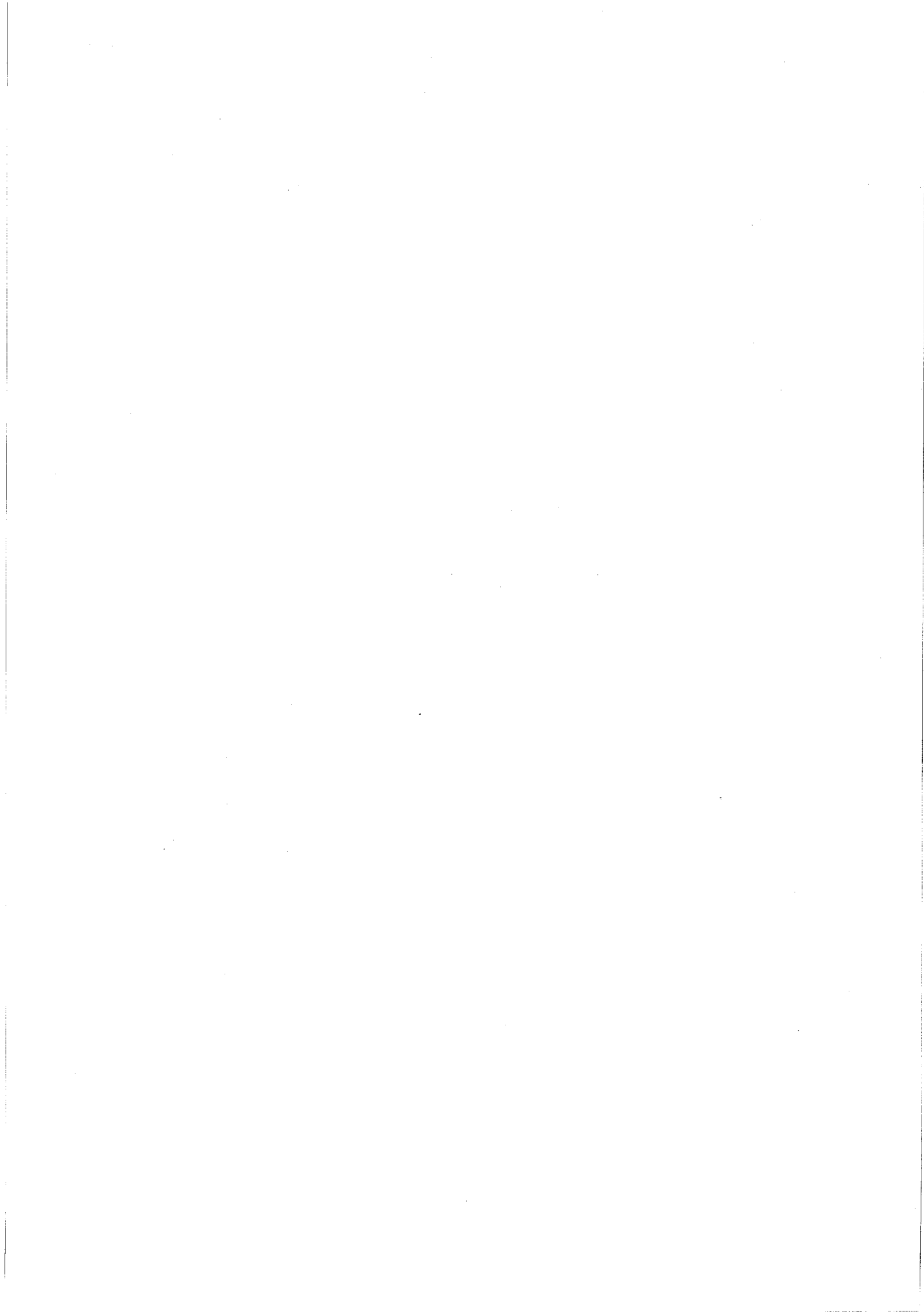

**T.M.M.O.B.
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
İZMİR ŞUBESİ**

ÇOK KATLI YAPILAR SEMPOZYUMU

(21-22-23 Eylül 1989)

**Yük.Müh. Mimar, Ozan, Yazar Cengiz BEKTAŞ
YÜKSEK YAPILAR MERSİN GÖKDELENİ
YAPI ENDÜSTRİSİNDE EĞİTİM
FAALİYETLERİNİN YERİ VE ROLÜ**

YÜKSEK YAPILAR 'MERSİN GÖKDELENİ
YAPI ENDÜSTRİSİNDE EĞİTİM FAALİYETLERİNİN YERİ VE RÖLÜ

CENGİZ BEKTAŞ

Y.Müh.Mimar, Ozan, Yazar

BEKTAŞ MİMARLIK MÜHENDİSLİK A.Ş.

Bundan on üç yıl önce Amerika'ya, Princeton Üniversitesindeki şiir ile ilgili bir toplantıya katılmağa çağırıldığımda, zor koşullarıma karşın gittim.

Almanya'daki öğrenimim sırasında Berlin'deki yüksek yapılardan birinin mimarı olan Prof.Gustav Hassenpflug'un kürsüsünde yüksek yapı tasarımı yapmıştım. Almanya'da, 12, Türkiye'de 13 katlı yapılar gerçekleştirmiştim. Milano'daki, Berlin'deki, Japonya'daki,yapıldıkları dönemde en yüksekleri olan yirmi kat çevresindeki yapıları görmüştüm. Ama örneğin yarım kilometrelik bir yapının ne menem bir şey olduğunu bilmiyordum.Yirminci yüzyılda yaşayan bir mimar kişi olarakçağında yapılanları görmekten ölmek de istemiyordum. Princeton'un çağrısına bu nedenle olumlu karşılık verdim. İşte böylece 1976 da, New-York'da, Şikago'da, Kanada'da, Toronto'da en önemli yüksek yapıları, yerlerinde inceleyebildim.

New-York'da bilincimde iyice pekişen "Katlar Savaşı"ydı.

İtalya'da San Gimignano'da güçlü ailelerin evleri kule biçiminde yükselip gitmişlerdir. Düşman aileler birbirlerine saldırdıklarında savaş önce yer katları arasında olurmuş. Yer katlarındaki savaşı yitiren aile bir üst kata sığınmış. Savaş bu kez yer katıyla birinci kat arasında sünermiş. Böylece savaşı yitire yitire ya da savaşı yitirme olasılığı göz önüne alınarak (bir başka deyişle korkudan) yükselmiş gitmiş ev-kuleler...

New-York'da da bir savaş vardı besbelli...

Kuzey Amerika, Avrupa'nın yer kapma-daha çok sömürme alanı olmaktan ancak 18.yy. başında kurtuldu biliyorsunuz...

Bu sonuca ulaşmak için yapılan savaş gerçekte önce gelenlerle sonradan gelenler arasındaydı. Amerika'nın kurtuluş savaşı değildi bu...

"Neden onlar sömürüyorlar, neden biz sömürmüyoruz?" Savaşıydı...

"Bağımsız insan'ın ülkesinde,kendi sömürü alanlarında "bağımsız" kalkanlar, doğal kaynakları, doğayı,daha da hızla sömürmeğe başladılar.

Kızılderili reisin, beyazların başkanına yazdığı çoktan tarih olmuş ünlü mektubunu Amerika'luların gerçek boyutlarıyla anlayabilmesi için bile aradan yüzyıl geçmesi gerekiyordu.

"Size gereğinden arttığını neden öldürüyorsunuz?" Diye soruyordu büyük reis... Oysa bugün bile "uygarlık" diye tanımlanan şey o gerekli olan-
dan artığın, üretimin artığının denetimi savaşı değil mi hala...

(Neyse, bu temel konuyu bir yana bırakalım şimdi... Bizim konumuzun dar alanına çekilelim.)

New-york'ta, 12 tane 20km.lik "Avenue"den, 156 adet 5 km.lik caddeden oluşan Manhattan adasında o ünlü avenue ve "Plaza" larda duyumsadığım San Gimignano'dakinden başka bir savaştı... San Gimignano'daki kuleler sanki kavak ağaçları gibi yerden yükselip gitmişlerdi. Oysa New-York'ta, en azından Manhattan adasında, önce "baba"lar çiçekli böcekli bir yer seçip ellerinde viski bardakları, ağızlarında purolarıyla oturmuşlardı. (Açık şehircilik...Önce gelen, gücü yeten daha merkezi yeri seçerek...) Sonra, onların buyruğunda çalışanlar için bir bodrum kat yapmışlardı. Onlar için çalışanlar çoğaldıkça, bodrum katları kazılmıştı alt alta sanki...

Şimdi çiçekli-böcekli bahçeler tepelerde (çatı katları) altlarında 20-30-40-50 bodrum katları (orta katlar), en altta da ayak takım var... Kısacası cadde üzerinde dolaşırken bodrum katın koridorunda haydi haydi "aydınlığında" dolaşır gibisiniz... Bir an önce çıkış noktası arar gibisiniz...

Üzerinizde "yangında ilk kurtarılacaktır" anlamını aşmayan kimi sosyal güvenceler varsa, daha doğrusu, çatı katlarındakilere gerekliyseniz eh ne ola...

Buydu, gerçekten buydu duyumsadığım...

Şikago'yu daha uçaktan, yükseklerden bir maket gibi gördüğümde sanki azıcık değişikti duyumsadıklarım.

Bir gölün kıyısında insanlar, tek katlı, iki katlı, bilemediniz üç katlı evlerle yayıldıkça yayılmışlardı.

Bağlar bahçeler içinde yazlık villa havasındaydılar.

Bu yaygınlığın orta yerinde bir sürü, yanyana-omuz omuza kule vardı gene... "Down-Town" dedikleri yer...

Çalışma, iş, ticaret yeri...

Le Corbusier'in dediğine benziyor bir bakıma...

Bizim geleneksel evlerimizin yer katlarında doğaya (onun eğri çizgilerine bile) hiç dokunmadan, üst katta kendi soyutlamasına göre dünyasını kurması gibi diyordu ya Le Corbusier...

Doğaya ayaklarımızın ucuyla basar gibi, yüksek kulelerde yoğunlaşalım, tüm doğayı insanın serbest zamanlarına bırakalım diyordu ya...

Doğanın içinde, doğal dengeye uygunluğu sağlama yolu olarak öneriyordu bunu...

Ama içinde yaşanmayan yeşilin, görsel yeşilin yararını, içinde yaşanan yeşilin yararıyla pek karşılaştıramıyorum ben...

Sanırım bu nedenle Şikago'yu tepeden görünce (belki de New-York'tan sonra görmem nedeniyle de) daha insancıl geldi bana bu çözüm... Herkes yeşilin içinde yiyor-içiyor, uyuyor, ailecek birlikte oluyorlar... Zorunlu çalışma saatlarında da kulelere gidiyorlar, en rantabl, en az yer harcayan biçimde çalışıp dönüyorlar...

Fabrikalarda çalışır gibi...

Daha geçen yüzyılda 8-10 yaşlarında çocukları maden ocaklarında çalıştıran; çağımızın başındanberi insanları, ışığı-havası yapay, kapalı kutularda (fabrikalarda) bir banda bağlayıp (yerinden kıpırdamasına bırakmadan yedirip-içirip yumurtlattıkları tavuklar gibi) çalıştıran batı uygarlığı içinde yetişenler için bunu böyle algılamak hiç de anlaşılmayacak bir şey değil...

Bugün Amerika'da bürolarda çalışanlar, fabrikalarda çalışanların iki katıymış...

Sayısal kesinliğini saptama olanağım yok ama, en azından Şikago'nun tepeden görünüşüne göre söylenen doğru olabilir: Amerika'nın %90-95'i yeşillikler içinde villa tipinde irili ufaklı evlerde yaşarmış...

Down-Town, daha önce de söylediğim gibi, işe, ticarete, otellere, hastahanelere ve de garajlara ayrılmış. (Bunun sonucu Down-Town, çalışma saatları dışında herkesi korkutan bir polisiye bölge olup çıkıyor. Örneğin New-York'da 21.00 den sonra sokağa çıkmak, hele parka gitmek "intihar etmek istemek"le bir tutuluyor.)

New-York bölgesel planlama biriminin bulgularına göre bu Down-Town'larda ülkenin geri kalan bölümüne göre yarı yarıya enerji tüketiliyormuş... Dedim ya buraları en "rantabl" çalışma yerleri...

Şikago'nun New-York'tan ayrımı belki de bir "afet" yüzünden... Geçen yüzyılda, ünlü Şikago yangını, kenti silmiş süpürmüş. Yeniden kurarken daha iyi düşünmek olanakları olmuştur sanırım. Ancak kentin ortasındaki arsa fiyatlarının inanılmaz ölçülere ulaşması yükselmeyi gerektirmiş. Bu ekonomik nedenlerle zorlananlar çözüm için, yapı teknolojisini geliştirmenin yollarını aramışlar.

"yapı teknolojisi" deyince yalnızca elden geldiğince çok kat çıkabilme-yi anlamamak gerek... Asansör, havalandırma tekniklerini bir aşama-

ya getirmeden yapıların yükselmesi elbette olanaksız. İşte ancak bütün bu koşullar sağlandıktan sonra ilk gökdelen Şikago'da gerçekleştirilmiş...

Bugün son yüzyıllık mimarlıklarıyla dünya mimarlığına öncülük ettiklerinden hiç kuşku duymayan Şikago'lular, kentlerine yirminci yüzyılın yapı müzesi gibi bakıyorlar.

İlk gökdeleni, Leiter yapısını, Le Baron Jenney 1879 da gerçekleştirmiş... Wright'ın ustası Sullivan'ın ünlü Wainwright yapısı da, 26 katlı Pulitzer yapısı da 1890 da gerçekleştirilmişler.

Le Baron Jenney'le başlayan, Richardson, Sullivan, Wright'la süren usta çırak çizgisi Şikago mimarlığının ilk döneminin bel kemiği sayılabilir.

Şikago mimarlığını ikinci dünya savaş öncesi ve sonrası diye ikiye ayırıyorlar kimi yazarlar. 1938 den sonraki bölümde Mies van der Rohe'nin ağırlığı var. S.O.M. Mies'in çizgisini sürdürürken bir fabrika gibi çalışıyor. (Bu büro 10 müdür, 7 geçici ortak, 11 ortak ve 1000 çalışandan oluşuyordu en son bilgime göre) Gene Mies'in bir zamanlarda çalışma arkadaşlarından Philipp Johnson, Paris terzileri gibi çeşit çeşit, boy boy, istenilen renge, istenilen tarihsel biçime göre gökdelen üretiyor günümüzde de...

Bunshaft, S.O.M. içinde olduğu gibi Johnson'la da üretken...

Gene bir zamanların S.O.M. çalışanlarından Goldsmith konu üzerinde teknik açıdan en çok düşünenlerden biri...

Goldsmith ve Fazlur Han yüksek yapılarda betonarmenin yeniden keşfinde en ön sırayı alıyorlar.

Fazlur Han konuyu daha geniş boyutlarda da irdeliyor.

Daha 1972 de diyor ki:

"Amerika'daki ve esasen dünyadaki, yüksek binaların istikbali tabiatıyla şehirleşmenin geleceğine ve toplumsal eğilimlere dayanmaktadır. Fakat, daha yüksek bir sanayileşme seviyesi ve şehirlerde daha çok yaşam, çalışmak ve rekreasyon alanına duyulan ihtiyaçla birlikte dünyanın her köşesinde nüfus yoğunluğu artmaya devam ederse, bugün inşa ettiğimiz yapılardan daha yükseklerini yapmaktan kaçınmak zor olacaktır. Uygarlığımız hiç bir zaman o yönde gelişmeyebilir; fakat gelişirse ve bu binaları dikmeye mecbur kalırsak, hiç olmazsa onları o şekilde yapmaya hazır olalım ki toplumsal bakımdan işlevsel, ekonomik bakımdan, verimli olarak, içinde yaşanması, çalışması, eğlenmesi ilgi çekici, güzel ve heyecan verici olan yeni çevreler yaratsınlar."

Evet teknolojinin gelişen olanaklarıyla, ama en çok yirminci yüzyılda ulusal sınırları çoktan aşmış çok uluslu şirketlerin yarışmalarının pompalamasıyla bütün yeryüzünde gökdelenler yükseliyorlar. Bundan kurtulabilen yok gibi Moskova'dan Pekin'e, Singapur'dan Oslo'ya... Bugüne dek en çok yükseleni de S.O.M.in Şikago'daki Sears Tower'i... 450m.

Son katına çıktığımda bulutların üzerindeydim.

New-York'daki World Trade Center 411m. Empire State 381m. (1945 de 60 tonluk bombardıman uçağı 450 km/saat hızla çarptı, bir şey olmadı...)

Hancock yapısı 350 m.

İçlerinde daha öğrenimimiz sırasında resimlerinden düşlerimize girenler var... S.O.M.in Lever Haus'u Mies'in 1958 de gerçekleştirdiği Seagram Building'i, bütün dünya mimarlarının duvarlarında boy gösterdiler bir çağlarda... Ya da bunlara değgin yayınlar yastıklarının altındaydılar. Bütün bu yapılar mimarlıkta yepyeni bir uzam duygusu getirdiler. Lever Haus, ölçeğini yer katındaki insana duyumsatmamağa çalışmasıyla aslında hala bir 19.yy. uzantısıydı. Oysa Huston Down-Town da kimilerine göre iyi, kimilerine göre kötü, gelecek çoktan başlamıştı.

Bütün bu tartışmaları, bu çağda yaşayıp çağdışı kalmağa içi elvermeyen biri olarak, sözünü ettiğim yapıların önlerinde çevrelerinde dolaşarak yaparken, sırtımda yumurta küfesi yoktu. Benim dışımdaydı pek çok şey... Hamamda şarkı söyler, gurbette yalan söyler gibiydi tartışmam... Ama bir gün (1985) bir büyük inşaat kuruluşunun yönetim yerine çağrılıp, doğrudan bana 50-60 katlı bir yapı tasarlattırılmak istendiği yüzüme söylendiğinde kendimle gerçek tartışmam başladı.

Sanırım ilk söylediğim sözlerden biri:

" 60 katlı yapı dört tane 15 katlı yapının üstüste konması demek değildir. " Gibi bir şeylerdi... İlk duyuşta cevher yuvarlamak gibi yorumlanabilecek bu söz, kafamın içine birdenbire üşüşüveren tartışmaları yansıtıyordu gerçekte...

Doğalda hiç de beceremememe karşın soğukkanlılığımy koruyarak hemen "evet" demedim.

Yeni baştan tartışmalıydım herşeyi kendimle... Kendimle, çünkü benim kadar bu konu üzerinde düşünmüş bir başka kişi de tanıımıyordum çevremde...

Türkiye'de "yüksek yapı" sınırını aşan yapılar yapıлып duruyordu. Oysa yönetmelik bile yoktu bu konuda doğru dürüst...

Bütün önceki tartışmaların üzerine, örneğin "işveren bizde olmayan yönetmeliklere uymayı kabul edecek mi?" sorusu yepyeni tartışmalar getiriyordu.

.Almanya'da "yüksek yapı" niteliğinin alt sınırı 22m. idi. Son kat döşemesinin üst kotu 22.00 yi aşan yapılar "yüksek yapı" sayılıyordu. Amerika'da bu sınır 12 kattan sonra başlıyordu. Her iki ülkede de bu sınıra giren yapıların çok daha ağır yönetmelikleri vardı. Örneğin Almanya'da yüksek yapılarda çift merdiven ya da doğrudan açık havaya açılıp sonra kata geçiş veren merdiven koşulu vardı. Asansörlerden en az biri bir sedyeyi alabilecek büyüklükte olacaktı... Pencere üstlerinde, yangının üst kata atlamasını önlemek için sarkma kirişi yapmak zorunluğuydu. Ve yangınla ilgili bir sürü ağır önlem... Oysa Türkiye'de 13 katlı yapıyı yaparken yangın merdiveninden ve iyi işleyen asansörlerden başka bir tasamız olmamıştı. Bunlar da kendi duyarlılığımızdandı...

Ankara'da Yıldırım Çarşısı yangınına dek, uyulması gereken hemen hemen hiç bir yasal zorunluk yoktu bu türlü yapıları yaparken.

Şimdi bile insanların sıkışmadan nasıl inceklerini bir türlü anlamadığım gülünç yangın merdivenlerinden başka bir zorunluk yok değil mi?

Örneğin Mersin'de kıyı da, yazlık deyip 16 katlı yapılar yapılıyor... Antalya'da 14 katlı toplu konutlar... Bütün Anadolu kentlerinde de durum böyle...

Ya İstanbul'da?

Bir gün en yetkililere sordum:

"Bunca yüksek yapıya izin veriliyor... Bunların tasarımları hangi yönetmeliğe göre onaylanıyorlar?"

Hayır!.. Gerçekten yönetmelik yok. Halâ da yok...

İzmir Belediye'sine de, istekleri üzerine elimdeki kimi yabancı yönetmelikleri ben yolladım.

Sözlüklerimizi açıp baktığınızda, gökdelenin 20-30 katlı yapı olarak tanımlandığını görürsünüz. Kısacası kafalarımızda bile yüksek yapı sınırı yok daha, nerde kaldı yönetmelikler...

Fazlur Han'ın dediği gibi düşey ulaşım yatay ulaşımca daha da güven-
celi ama yapıyı 5 dakikada boşaltabilirse... İlgili yönetmelikleri
saptayıp yeterli sayı ve güvence de asansör yaptırabilirseniz... Yangın
elbette en önemli konu... Çıktığı yerde en dar alanda denetlenmeli-
li... TV'li videolu tam otomatik kontrol merkezi gerekiyor kısacası...
Bakım örneğin cephenin temizlenebilmesi önemli sorun ve elbette mima-
rî ayrıntıdan başlıyor çözüm.

İşletme, yönetim başlı başına bir alan. Örneğin Mersin koşullarında
elli katlı bir yapı 2,7 ton günlük atıktı gerektiriyor. . Kanalizasyonu
bir küçük dere... Elektrik gereksinimi 10 megavat...

Yapıya giriş çıkışın kart kontrolla olması gerekiyor. Çünkü buraları suç yuvası olmak için en kolay yerler.

Çevre TV'lerinde: çift görüntüye neden oluyorlar gökdelenler.

Fırtına yatağı oluşturuyorlar.

Ağırlıklı olarak çevreyi çökertiyorlar.

Bütün bunlara karşın gene de Fazlur Han diyor ki: "Dünyanın her yerinde nüfus artışı bu hızla sürerse" bugün yapılanlardan daha yükseklerini yapmak durumunda kalınabilir."

Bu sorunların da ötesinde Türkiye gibi insanlık tarihinin en eski yerleşmelerinin yer aldığı ülkelerde bir başka sorun var: Tarihle ilişkiler...

Manhattan'da, ya da Şikago'da, 200 yıllık geçmişi olan bir yerde böyle bir sorun yoktu. Manhattan kendi tarihini kendi yarattı. Gökdelenlerin yarattığı Manhattan silüeti, herşeye karşın, çoktan klasikleşti.

Ya İstanbul silüeti karşısında ya da yanında ne olacak?

Bu silüetin içine ya da hemen yanına gökdelen yapılabilir mi?

İçine yapılamayacağına neyseki herkes birleşiyor...

Sanırım Süleymaniye'nin önüne Biyoloji Enstitüsü oturtanlar ya da süzüm ona çağdaşlaşma için planlamayı bekleyemiyenler bile onun çevresine gökdelen dikmeye cesaret edemeyeceklerdir. Gerçi "Külli cahilin cesur"dur. Ama bu türlü bir cesaretin karşısına bizim toplumumuz bile karşı çıkabilir.

Ancak hemen İstanbul'un öteki yerlerinde, sayısız girişim, herkesin bildiği gibi başladı bile...

Önlenileceğini düşünmek bile şimdi çocuksu geliyor... Çirkümlerinin gerekli olup olmadığına karar verebilecekler de yeterli tartışmaya yetecek kültürleriyle ortalıkta görünmüyorlar daha...

Sanıyorum şu son bölümde buraya dek sergilediğim kendimle tartışmalarım Mersin'deki gökdeleni de açıklıyorlar bir bakıma...

Mersin'de yeni bir kent... İki yüz yıllık... Kentin 7-8 katlı yapıları şu son dönemimizi yansıtıyorlar.

Kenti ilgilendirecek bir heyecanları da yok.

Hızla büyüyor... Bu gidişle Adana'yı da koyup geçecek... Üstelik "serbest bölge"si de var şimdi... Ta Kars'tan gelip burada dükkan alanlar var bu yüzden... Serbest bölgenin alanı çok küçük. Ona bağlı işyerleri gereksinimi kenti zorlayacak...

Gökdelen için seçilen yer, kıyıdan 1,5km içerde ve çevre yolu yakınında: Ondan istenen işlev de konut değil, işyeri...

Kısacası benim iç tartışmamdaki ölçülere göre olabilirliği var...

"Evet" demeden önce Mersin'e gidip yerinde dolaşmıştım.

Yerin de bir sorunu vardı...

Yer iki ayrı parselden oluşuyordu. Aralarında 19 metre genişlikte bir

yaya yolu vardı. Belediye ile kurduğum ön ilişkilerde bunu aşabileceğimi anladım.

"Evet" deyip çalışmalara başladım. Ön tasarımı bitirdim.

İşveren gerçekten ilginç buldu. Tüm teknik kadrosu beni soru yağmuruna tuttular. Haklılardı ... Tüm alanı, bütün katları bir rampalar düzeninde çözüyordum... Elbette yabancıydılar bu düşünceye... (Sonradan Denizli'ye gidip 15 yıl önce gerçekleştirdiğim Babadağlılar Çarşısına baktılar.) İşverenin ve Belediyenin ön tasarımı olduğu gibi onaylamasından sonra anlaşmamızdaki koşulum gereği bir dünya turuna çıktım. Kafamın içinde kendi tasarımı, yeniden Avrupa'yı, Amerika'yı, Japonya'yı, Çin'i, Singapur'u, Hindistan'ı, Pakistan'ı gördüm.

Döndüğümde kendim de iyice inanmıştım çözüme...

80x140m. büyüklüğündeki bir yerde yayanın kolay algılayabileceği, kendini yitirmeyeceği bir eklemlemeyi sanırım en basit yoldan sağlamıştım. İki parsel arasındaki yolu önce yatırımcıya belediyeden satın aldurdum. Sonra da bu yola kendi parsellerimizden ekler yaparak yeniden belediyeye mülkiyetiyle armağan edilen bir kentsel oylum, bir kentsel uzam oluşturdum. Bu sekizgen oylumun ortasına gene belediyeye armağan edilen çok işlevli bir toplantı salonu yerleştirdim. Burada tiyatro, sinema işlevleri dışında şehir meclisi de, belediye meclisi de toplanabilecek. Nikah kıyılabilir...

Konserler verilebilecek, sergiler açılabilir...

Yaya da, otomobilli de birbirini kesmeden ulaşabiliyorlar buraya... Bu salonun çatısı basamak basamak inen bir havuz... Böylece çatının yalıtımı en iyi biçimde sağlanırken sekizgen kentsel oylam da doğal yoldan iklimlemeye kavuşuyor.

Havuzun çevresinde alan var, oturma yerleri ayrıca bir amfi var. Bunların da dışında, en çok %4 eğimle bütün çevre kitlelerin bütün katlarını birbirlerine bağlayan bir rampa yol var. 3,5m. genişlikteki bu galeri-yoldan, Elizabethian tiyatro düzeninde, ortadaki havuzun tam ortasındaki platformdaki etkinlikleri (her türlü konserden, gösterilere) izlemek olanağı var. Etkinlikler dışında da su oyunları, su sesi oylumu boyutlandırarak.

Bu sekizgen kentsel oylumun, arsanın iki uzun kenarına koşut, karşılıklı iki yüzü yer katında dışa açılıyorlar. Geri kalan altı yüzden beşi, beş yokuşa açılıyorlar. Her yokuş, gene en çok %4 eğimle bir orta boşluk çevresinde dönerek yükseliyorlar. Böylece zemin ve ara katı üzerindeki 4 katıyla bir çarşı, tümüyle yaya (yaşlılar ve sakatlar için bile) hatta günün belirli saatlarında otomobille ulaşılabilir olarak çalışıyor.

Orta boşluklardan büyük olan üçünün yer katlarının ortalarında yeşillik su oyunları ve çocuk oyun yerleri var.

Çocuklar buralarda bakıcı gözetiminde oynarken ana-baba alışveriş yapabilecekler. Boşlukların iki ucunda da ayrıca merdivenler ve asansörler var. Bunlardan biri sekizgen iç oyluma bakarken öteki dıştan girişe bakıyor. Ayrıca bu orta boşlukları birbirine bağlayan iç sokaklar üzerinde çay ocakları, tesisat - elektrik odaları, telefon ve kadın-erkek wc'ler var. Bu wc'lerde sakatlar için kabinler, altını ıslatan bebekler için değişme tezgahları var.

Öteki iki dar boşluk çevresindeki rampalar sokak esprisinde...

Tüm kitlelerin çatı katları, yüzme havuzu, mini golf, gölgelikli ve çiçeklikli kahveler, düşün salonlarıyla canlandırılmış.

Tüm blokların altlarında da yaklaşık altı yüz arabalık 2,5 kat otopark var. Bu katlardan biri gene belediye'ye bırakılıyor.

Sekizgen orta oylumun sekizinci yüzünden gökdeline geçiliyor. Önce çarşı katları yüksekliğindeki bir blokta lokantaları var gökdelenin, sonra asıl gökdelen blokuna geçiliyor. Alttaki otoparktan bağlantısı kurulmuş olan gökdeline ana yaklaşım sekizgen kentsel mekandan... Ayrıca 25m. genişliğindeki yoldan da geçici otolar için ve yayalar için yaklaşım var...

Bütün bu rampalar düzenini öteki uzman mühendis arkadaşlarım bile ancak kaba çıktıktan sonra anlayabildiler... Şimdi gene bir mühendis arkadaşımın saptamasıyla köylüsü de kentlisi de seviyor bu oylumlar düzenini...

Gökdelen bir dikdörtgen plana oturuyor. (29.10mx43.30m)

Bu alanı en altta 70cm. kalınlıkta, daha yukarda 50cm, en yukarda 35cm. kalınlıkta betonarme bir duvar çevreleyerek bir tüp oluşturuyor. Ortadaki asansörler, merdivenler, tesisat, elektrik bacaları, wc'lerden oluşan servis alanını da 50cm. kalınlıkta bir başka betonarme tüp sarıyor. Böylece Goldsmith ve Fazlur Han'ın geliştirdikleri yöntem uygun olarak "tüp içinde tüp" gerçekleştirilmiş oluyor. Bu, bugün için ulaşılmış en doğru en uygun yöntem... Böylece 52 kat yüksekliğindeki bir yapının hızla bilinen, betonarme teknolojisiyle ve de daha ekonomik çözümü olanağı sağlanıyor.

175m. yükseklikteki tasarım bugüne dek Türkiye'de tasarlananların en yükseği... Şu günlerde kabası bitti sayılır. Artık Türkiye'nin en yüksek yapısı, Avrupa'nın en yüksek betonarme yapısı Mersin'de...

8 günde bir bir kat dökülerek yükseldi. Bu bile bir rekordu...

Tümüyle de bizim mimarlık mühendislik emeğimizin bilgimizin ürünü...

Gökdelen'in servis alanı, yararlı alanının %19.13'ü. Bu bilinen ölçülerdeki ofis yapıları için bile en ekonomik çözüm.

Fransız, Alman, Avusturya, Amerika yönetmeliklerinden yararlanarak onların kurallarına uygun olarak, çekirdeği, yangın önlemleri belirlendi gökdelenin.

Dış betonarme tütün yüzünde, perde niteliğini yitirmeden açılabilir deliklerin "azami" ölçüsü statikçi tarafından verilmişti. Bu delikleri 1/2 oranlı geleneksel ayakta pencere oranımıza getirdim. Bugün çıplak durumda bile içten ve dıştan görünüşü ve verdiği görüş açıklığı tatmin edici bulunuyor.

Bütün dış cepheye 12 cm. boşluktan sonra bir cam gömlek giydirilecek. Bu cam kabukla cephenin dolu bölümleri arasındaki boşluk hava kanalı olarak kullanılıyor. Pencere alt ve üstlerinde kalan boşluklar da bu kanallara bağlanıyorlar... Böylece tüm betonarme yapı bir kanal dizgesiyle, bir bakıma bacalarla çevrelenmiş oluyor... Bunun sağladığı yalıtım başka bir yalıtım yapmaktan bizi kurtarıyor. Yalıtım yapmazsak, yapının geç gündüz ısı değişimlerinden büyüüp küçülme farkı 8cm'yi buluyor. 175m. de bu belki büyük sorun değil gibi gözükebilir. Ancak tüm boyca yayılsa da bu fark kılcal çatlaklar oluşturuyor. Bu da korozyona neden olacaktır. Ayrıca bu baca sistemi, yanan kömürün üzerine konan soba borusu gibi, çevrenin tüm kirli havasını emip en tepede kurulacak bir düzenle bu pis hava temizlenebilir. Kısacası yapı, havanın temizlenmesinde kullanılabilir. Aslında başlangıçta, cepheden ısı ve elektrik üretiminde yararlanmayı da tasarlıyorduk. Kışın ısı üretimini, yazın ısı yalıtımını sağlayan tromp duvar uygulamasını şu günlerde biten İstanbul'daki bir yapıda gerçekleştirebildim. Ama Mersin'de ne ısı ne elektrik konusunda bir ilerleme beceremedik. Türkiye'de bu yolda çabaların yoğunlaştırılması gereğine inanıyorum.

Yüzyıldır yapılagelen gökdelenlerin plan çözümleri temel de hemen hemen aynı... Bunun için, önemli olan, ekonomiyi, yalınlığı oranı yakalamaktı. Cephe dokusu ne olursa olsun, bir gökdelenin gündüzle gece görünüşleri arasında bütün öteki yapı türlerinden daha önemli ayrımlar var. Böyle bir kitlenin gece ışısız kapkaranlık kalmasının pek içaçıcı olmayacağı besbelli. Bu nedenle yapının hiç olmazsa bir bölümünün otel olması, gece de ışıklı kalması açısından önemliydi... Olup olmayacağını bilmesem de, olasılığı öngörerek otel işlevine göre akslarını seçmiş, kimi çözüm önlemleri almıştım. Gerçekten daha ancak 5-6 ay önce son 15 katın otel olması kararı alındı. Büyük bir yabancı işletme zincirleriyle anlaşma yapıldı.

Gündüzleri Toroslara ve denizin yatayına ak bir dik düşürdüğüm görülecek,

bir mimar dostumun dediğine göre de Mersin'in silüetine de ilk kez bir mimari heyecan eklendi. Ama geceleri de, o dev kütle, boşlukta ışıll ışıll, bizde henüz bilinmeyen bir görüntü sağlayacak umudundayım.

